

prof. dr. sc. Sanja Stanić
Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
sstanic@ffst.hr
<https://orcid.org/0000-0003-0569-4841>

Stanka Vukasović- Lončar, univ. bacc. soc.
Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
svukasovicloncar@ffst.hr

ULOGA KUĆNIH LJUBIMACA U ŽIVOTU STUDENATA

Sažetak

U suvremenom društvu odnos između ljudi i životinja ambivalentan je. Granica između ljudi i životinja dovedena je u pitanje ili uklonjena kada su u pitanju kućni ljubimci. Porast kućnih ljubimaca u kućanstvima definira 21. stoljeće kao stoljeće kućnih ljubimaca. U životu suvremenog čovjeka ljubimci mogu ispunjavati različite funkcije. U radu se prikazuju rezultati istraživanja koje je proučavalo ulogu kućnih ljubimaca u životu studenata, kao društvene grupe specifične po društvenom statusu i životnom stilu. Ciljevi su bili ispitati u kolikoj mjeri studenti posjeduju kućne ljubimce, kako ih percipiraju i koje im značenje pridaju. Istraživanje je provedeno metodom ankete, među studentima Sveučilišta u Splitu (N = 200), 2023. godine. Istraživački su nalazi pokazali kako polovina studenata posjeduje kućne ljubimce, u najvećem broju pse i mačke. Posjedovanje te percepcija kućnih ljubimaca ukazuju na studente kao pet friendly populaciju. Oni uočavaju koristi koje proizlaze iz odnosa vlasnika sa životinjom te društvena značenja kućnih ljubimaca kao društvene podrške i socijalnog pospješivača. U zaključku se prikazuju postignuti rezultati te ukazuje na ograničenja ovog istraživanja kao i poticaj za buduća.

Ključne riječi: društvene interakcije, istraživanje, odnos ljudi i životinja, zdravlje

Summary

The human-animal relationship is ambivalent in modern society. The boundary between humans and animals is not clear or has been removed when it comes to pets. The increase in the number of pets in households defines the 21st century as the century of pets. Pets have different functions in the life of a modern human. This paper presents the results of research that studied the role of pets in the lives of students, as a social group with specific social status and lifestyle. The objectives were to examine how many students own pets, how they perceive pets, and what meaning they attach to pets. The research was conducted using a survey method among students of the University of Split (N = 200) in 2023. Research findings have shown that half of students own pets, mostly dogs and cats. Possession and perception of pets define students as a pet-friendly population. They recognize the benefits arising from the owner's relationship with the animal and the social meanings of pets as social support and social lubricant. The conclusion summarizes the obtained results and indicates the limitations of this research as well as motives for future research.

Keywords: *social interactions, research, human-animal relationship, health*

UVOD

Povezanost ljudskih bića i životinja ima dugu povijest. Ljudi su koristili i koriste životinje na mnogo različitih načina, međutim, većina se može rasporediti u četiri kategorije: korištenje životinja za hranu i odijevanje, za istraživanje i obrazovanje, kao društvo i za rekreaciju (Plous, 1993, str. 3).

Percepcija i odnos prema životinjama mijenjali su se sukladno društvenom razvitku i promjenama. Antropocentrizam, stajalište da je čovjek superioran, temelj i središte svega, dugo je vremena obilježavao zapadnu kulturu, pa i znanstvenu misao. Kada je riječ o životinjama, takav je stav oblikovao njihovu percepciju kao korisnih i funkcionalnih, kao objekata, i stoga nevrjednih znanstvenog proučavanja.

Sedamdesetih godina prošlog stoljeća pojavljuje se širi društveni trend uspostavljanja bliskosti sa životinjama, svijesti o njima, te paralelno raste interes društvenih znanosti za njihovo proučavanje. Od tog vremena sve se više govori o „socijalnim ulogama i značenju kućnih ljubimaca kao i emocionalnim benefitima koji mogu proizaći iz odnosa s kućnim ljubimcima“ (Veevers, 1985, str. 11), a pojavljuju se i znanstveni radovi o osviještenosti spram životinja te o ljudskim i životinjskim odnosima (Franklin, 1999, str. 46). Danas već postoji bogata znanstvena spoznaja, i o odnosima ljudi i životinja i o ulogama životinja u našim životima.

Kako navodi Franklin (1999, str. 1-2), u modernom vremenu o životinjama se razmišlja, koristi ih se i prema njima se odnosi na različite načine nego što je to bilo ranije, primjerice na početku 20. stoljeća. Prema ovom autoru procesi modernizacije utjecali su na široki spektar industrijskih, etičkih, konceptualnih i emotivnih promjena u našem odnosu prema životinjama; u modernim kulturama prema sve većem broju životinja ostvaruje se emotivna povezanost; granica između ljudi i životinja u postmodernosti ozbiljno je dovedena u pitanje, ako ne i uklonjena na nekim mjestima; društveni uzrok ovih promjena može se locirati u najmanje tri procesa koji uokviruju postmoderno stanje: mizantropija, rizik i ontološka nesigurnost.

U suvremenom društvu odnos između ljudi i životinja sporan je i konfliktan na različite načine, dok su veze među ljudima i životinjama posebne i ambivalentne. Kako obrazlaže Bauman (1993), ambivalentnost je „supstanca modernog života“ (1993, str. 12), ona obilježava postmoderno društvo, a ljudi trebaju naučiti kako živjeti u dvosmislenom svijetu. Ta se ambivalencija u odnosu prema životinjama pojavljuje kao razvoj osjetljivosti i, u isto vrijeme, rast neosjetljivosti prema njima. Primjerice, osjetljivost potvrđuje uvođenje Svjetskog dana ljubavi prema kućnim ljubimcima, koji se obilježava 20. veljače, kao i zakonska zaštita životinja. Zakonodavstvo Europske unije zagovara dobrobit životinja. U članku 13. glave II. Ugovora o funkcioniranju Europske unije navodi se kako: „Unija i države članice, budući da su životinje čuvstvena bića, punu pažnju posvećuju zahtjevima za dobrobit životinja“ (Europski parlament, 2022). Mnoge zemlje članice unaprijedile su svoje zakonodavstvo pod utjecajem EU pravila. Pored zaštite divljih životinja i životinja iz uzgoja, Europski parlament 2008. godine zabranio je stavljanje na tržište krzna mačaka i pasa te proizvoda koji ih sadrže. Kućni su ljubimci dobili EU putovnice koji im omogućuje kretanje izvan granica EU. Svjedoci smo

razvijanja sustava zbrinjavanja, sklanjanja i udomljavanja napuštenih životinja. Hrvatski sabor donio je 2017. godine Zakon o zaštiti životinja, koji je utemeljen na pravnim aktima Europske unije te životinjama osigurava zaštitu života, zdravlja i dobrobit. Za spomenuti je kako su neki naši gradovi prihvatili praksu zabrane novogodišnjeg vatrometa zbog štetnog utjecaja na životinje.

S druge strane, u porastu je neosjetljivost prema životinjama, kao nehuman uzgoj i neetičko postupanje u prehrambenoj, kozmetičkoj ili farmaceutskoj industriji. Svjedočimo i mnogim slučajevima nasilja, zlostavljanja, iskorištavanja i zanemarivanja životinja. Napuštanje kućnih ljubimaca, ostavljanje pasa i mačaka na ulici kada vlasnici odlaze na odmor također je dobar primjer neodgovornog ponašanja prema životinjama.¹

Kada je, u okviru šireg pojma „životinje“, riječ o kućnim ljubimcima, bez obzira radi li se o psu, mački, hrčku, ptici ili nekoj drugoj životinji, čini se kako je 21. stoljeće, stoljeće kućnih ljubimaca. Prema izvješću *American Pet Products Association National Pet Owners Survey 2021. – 2022.*, 70 % američkih kućanstava posjedovalo je kućnog ljubimca, što je porast za 3 % u odnosu na ranije istraživanje iz 2019. – 2020. godine. Tijekom pandemije COVID-19 kućnog ljubimaca nabavilo je 14 % sudionika. Najviše je vlasnika kućnih ljubimaca u generaciji milenijalaca (32 %), slijede ih bumersi (27 %) te generacija X (24 %) (APPA, 2022). Broj vlasnika kućnih ljubimaca u Europi također je u porastu; od 70 milijuna, koliko ih je bilo 2010., do 91 milijun ili 46 % kućanstava, koliko ih je 2022 (Shahbandeh, 2024). I u Hrvatskoj se bilježi porast kućanstava koja posjeduju kućnog ljubimca. Prema istraživanju GFK, 2016. godine u Hrvatskoj je 61 % kućanstava posjedovalo kućnog ljubimca, od toga je 41 % posjedovalo psa, a 29 % mačku (Večernji list, 2016). Najnovije procjene govore kako je 2022. godine u Hrvatskoj bilo 787 500 kućnih ljubimaca, od toga 350 000 pasa i 437 500 mačaka (Cooper Pet Care, 2022).

Razlog kontinuiranog porasta vlasništva kućnih ljubimaca funkcije su koje oni imaju u našim životima, koje postaju sve značajnije. Posljednja desetljeća obilježava snažan tehnološki razvoj i ubrzani životni ritam, što oslabljuje društvene interakcije. U takvim okolnostima interakcija s kućnim ljubimcem može biti zamjena za druge osobe i društvene odnose (Van Houte i Jarvis, 1995; Baker i sur., 2020). Veevers (2008) razlikuje tri funkcije kućnih ljubimaca. Projektivna funkcija uključuje opseg u kojem kućni ljubimci mogu služiti kao simbolička ekstenzija osobe. Društvena funkcija uključuje ulogu kućnih ljubimaca u olakšavanju interakcija među ljudima. Surogat funkcija uključuje mjeru u kojoj interakcija s kućnim ljubimcima može nadopuniti interakciju između ljudi ili služiti kao zamjena za nju. Prema ovom autoru, kućni ljubimci olakšavaju interakcije među ljudima služeći kao socijalni pospješivači.² Oni su neutralan objekt komunikacije i imaju funkcije socijalnih katalizatora (2008, str. 15-16).

Kućni ljubimci odigrali su važnu ulogu tijekom pandemije COVID-19. Veliki broj ljudi udomio je kućnog ljubimca kako bi ublažili izolaciju od bližnjih i prijatelja. Kućni su ljubimci svojim vlasnicima ublažavali usamljenost i osiguravali dobro stanje te im davali osjećaj svrhe. Pomagali su da njihovi vlasnici manje misle na opasnosti pandemije. Šetnja sa psima omogućila je bolje mentalno zdravlje, ali i kontakte s drugim ljudima (World Economic Forum, 2021).

Istraživanja su potvrdila kako društvo ljubimaca povoljno utječe na sve dobne skupine ljudi. Oni mogu biti socijalna podrška, često usamljenim, starijim osobama (McNicholas, 2014), te na različite načine blagotvorno djelovati na djecu (Blue, 1986; Purewal i sur, 2017). Sve se više govori o životinjama u radnom okruženju, koje povoljno djeluju na zaposlenike te pomažu ostvariti produktivno radno okruženje (Beheshti, 2019). Prepoznajući njihove pozitivne utjecaje, sve se više prostora suvremenog društva „otvara“ kućnim ljubimcima. Među već poznatim *pet-friendly* hotelima, restoranima, radnim mjestima i uredima, pojavljuju se brojna sveučilišta koja omogućuju studentima društvo njihovih kućnih ljubimaca. Imati kućnog ljubimca uz sebe za vrijeme studiranja pridonosi emocionalnoj stabilnosti, smanjenju napetosti i stresa, fizičkoj

¹ Francuska je prva u Europi po napuštanju ljubimaca. Procjenjuje se kako je 2023. godine 12 000 ljubimaca napušteno za vrijeme godišnjih odmora (Loh, 2023).

² U stranjoj se literaturi ova uloga kućnih ljubimaca određuje nazivom *social lubricants*. S obzirom na značenje riječi *lubrikant* u hrvatskom jeziku kao mazivo ili sredstvo za poboljšavanje skliskosti (Struna), u ovom smo radu smatrali prikladnijim, a pritom i upotrijebili riječ *pospješivač*.

aktivnosti i društvenim interakcijama, poput stvaranja novih poznanstava i prijateljstava (Beach, 2019).³

U ovom radu prikazujemo rezultate istraživanja koje je proučavalo ulogu kućnih ljubimaca u životu studenata. Naš je cilj bio istražiti u kolikoj mjeri studenti posjeduju kućne ljubimce, kako ih percipiraju i koje im značenje pridaju. Smatramo kako su mišljenja i stavovi svake društvene grupe zanimljivi za sociološko proučavanje. Odluka o studentima kao sudionicima istraživanja rukovođena je statusom ove populacije, kao mladih osoba koje su u procesu obrazovanja, često odvojeni od doma i bližnjih te se u svom svakodnevnom životu susreću s različitim naporima i pritiscima znakovitim za studentski život. Prema navedenom, bilo je za očekivati kako studentsko razdoblje i stil života ne bi bili odgovarajući za udomljavanje i brigu o životinji. Međutim, rezultati ovog istraživanja pokazali su znatnu zastupljenost i uloge kućnih ljubimaca u životu studenata.

METODOLOGIJA

Kućni ljubimci sve su češći članovi naših kućanstava. U suvremenom društvu ispunjavaju različite uloge: funkcionalne, emotivne, društvene i druge. Oni mogu biti nadomjeskom za društvene interakcije i druge osobe te unaprijediti zdravlje i blagostanje pojedinaca. Percepcija i značenje kućnih ljubimaca razlikuje se s obzirom na životno razdoblje i način života osobe. Otuda interes za istraživanjem ove problematike u populaciji studenata kao specifične društvene grupe kako po životnom stilu, tako i prema socioekonomskom statusu, pravima i obvezama.

Istraživačka pitanja na koja želimo odgovoriti ovim istraživanjem višestruka su. U prvom redu pitamo se u kolikoj mjeri studenti posjeduju kućne ljubimce te utječu li njihova socioekonomska obilježja na posjedovanje kućnog ljubimca. Nadalje, želimo saznati koje životinje studenti preferiraju kao kućne ljubimce. Također nas zanima kako studenti percipiraju i koje značenje pridaju kućnim ljubimcima te prepoznaju li njihovu ulogu u uspostavljanju društvenih interakcija. Sukladno istraživačkim pitanjima, u upitniku su kreirane čestice pitanja koje su obuhvaćale socioekonomska obilježja sudionika, posjedovanje i percepciju kućnih ljubimaca, njihova značenja i funkciju u društvenim interakcijama.

Istraživanje je provedeno među studentima Sveučilišta u Splitu tijekom svibnja i lipnja 2023. godine te je obuhvatilo 200 sudionika.

Kao prikladna metoda odabrana je metoda ankete, koja je realizirana *online* načinom. Za takav način prikupljanja podataka odlučili smo se imajući u vidu njegove prednosti i nedostatke (Evans i Mathur, 2018), procjenjujući kako je odabir ovakvog alata prikladan samom istraživanju, proučavanoj populaciji i metodologiji istraživanja (Nayak i Narayan, 2019, str. 36). Naime, važno je bilo da je instrument usmjeren na populaciju koja će *online* načinom biti lako dostupna, koja raspoláže tehnologijom i poznaje načine njezina korištenja te da ovaj način za ciljanoj populaciji bude najpraktičniji.

Upitnik je implementiran u platformi *Google forms*. Zamolbe studentima za sudjelovanjem prosljeđene su putem društvenih mreža (*Facebook*, *Instagram*, *WhatsApp*) te elektroničkom poštom. *A priori* je odlučeno zaustaviti sudjelovanje u istraživanju kada se postigne uzorak od 200 sudionika. S obzirom na način uzorkovanja, uzorak je neprobabilistički, prigodni.

U statističkoj obradi korištene su metode deskriptivne statistike. Po potrebi odgovora na istraživačko pitanje vjerojatnost povezanosti varijabli provjerena je hi-kvadrat testom.

REZULTATI I RASPRAVA

Profil sudionika

³ U Hrvatskoj postoji samo jedan *pet-friendly* fakultet. Filozofski fakultet u Osijeku 2017. godine omogućio je studentima da uvedu svoje ljubimce u određene prostore Fakulteta (Korljan, 2020).

U istraživanju je sudjelovalo znatno više studentica (80 %) nego studenata (20 %). Sudionici su većinom urbanog porijekla, pri čemu 49,5 % stalno obitava u većem, a 26,5 % u manjem gradu. Međutim, nije zanemariv ni udio studenata koji žive u ruralnim područjima kojih je u istraživanju sudjelovalo gotovo četvrtina (24 %). Većina sudionika studenti su preddiplomskog studija (81 %), dok ih je prema području studiranja najviše u društvenim znanostima (38,5 %), području medicine (28,5 %) te humanističkim (17,5 %) i tehničkim znanostima (11,5 %). Sudionici su većinom uspješni u studiranju. Prethodne akademske godine odličan uspjeh ostvarilo je 16,5 % studenata, vrlo dobar 54 %, dok je 26 % njih postiglo dobar uspjeh. Obrazovni je status roditelja sudionika povoljan. Prema podacima, najviše je roditelja postiglo srednje (62 % očeva i 59 % majki) ili visoko obrazovanje (16 % očeva i 19,5 % majki). Svoj životni standard tri četvrtine sudionika procjenjuje prosječnim (75 %) dok približno petina (19,5 %) smatra kako je njihov životni standard visok ili vrlo visok. Sukladne tome su i njihove potrošačke mogućnosti; 59 % studenata svoje potrošačke mogućnosti procjenjuje prosječnima, dok ih 35 % smatra dobrima ili vrlo dobrima. Sve učestaliji trend rada uz studij potvrdilo je i ovo istraživanje. Čak dvije trećine sudionika izjavilo je kako rade uz studij, među njima 50,5 % radi povremeno, a 13 % stalno. Religioznima se izjasnilo 63 % sudionika, dok je u pogledu političke orijentacije većina desno orijentiranih (59 %).

Posjedovanje i preferiranje kućnih ljubimaca

Odgovori studenata na pitanje o tome posjeduju li kućnog ljubimca približni su postotku hrvatskih kućanstava u kojima borave kućni ljubimci. Naime, pokazalo se kako polovina sudionika, preciznije 51 %, posjeduje kućnog ljubimca dok procjene za Hrvatsku govore o 60 % kućanstava koja posjeduju kućne ljubimce.

Sklonost studenata kućnim ljubimcima potvrdili su i podaci o nekadašnjem i planiranom vlasništvu. Ukupno 12 % njih izjavilo je kako su nekad imali ljubimca, dok ga trenutačno nemaju, dok je čak 24,5% izjavilo kako nemaju, ali bi u budućnosti voljeli imati neku životinju za kućnog ljubimca.

Ako se prethodni podaci o sadašnjem, nekadašnjem ili planiranom vlasništvu kućnih ljubimaca sagledaju u cjelini, dolazimo do podatka o 87,5 % studenata koji su imali, imaju ili bi htjeli imati kućnog ljubimca, što naš uzorak definira kao *pet friendly* populaciju.

Kako bismo odgovorili na istraživačko pitanje o utjecaju socioekonomskih obilježja na vlasništvo kućnog ljubimca, provedena je statistička provjera varijabli uz korištenje χ^2 testa. Rezultati χ^2 testa pokazali su kako provjerena socioekonomska obilježja sudionika (spol, mjesto obitavanja, područje studiranja i životni standard) ne utječu na posjedovanje kućnih ljubimaca. Podaci koje smo dobili prethodnom analizom potvrđuju da je studentska populacija u pogledu posjedovanja kućnih ljubimaca homogena, odnosno posjedovanje kućnih ljubimaca rasprostranjeno je u uzorku studenata nezavisno od socioekonomskih obilježja sudionika.

Premda su studenti većinski skloni kućnim ljubimcima, nisu sve vrste životinja podjednako poželjne. Na pitanje o tome koje životinje preferiraju kao kućne ljubimce, mjereno od 1 – najnepoželjnije do 5 – najpoželjnije, većina sudionika odgovorila je kako su skloniji psima, mačkama te ribicama (tablica 1). Podaci o preferiranim kućnim ljubimcima očekivani su jer su brojna istraživanja pokazala da su psi i mačke poželjniji od drugih životinja te da se radi o prevladavajućem fenomenu. Primjerice, u Hrvatskoj, među kućanstvima koja posjeduju kućne ljubimce, njih čak 50,77 % ima psa, dok 34 % ima mačke. S druge strane, ptice (8,96 %) i ribe manje su zastupljene (5,46 %) (InStore, 2018). Rezultati našeg istraživanja podudarni su i s podacima koje je polučilo istraživanje provedeno u Americi, koje je također pokazalo da su psi (65,1 %) i mačke (46,5 %) najpoželjniji u kućanstvima, slijede ribe (11,1 %) te kunići (6,7 %), dok su među manje poželjnim gmazovi i patuljaste svinje (Leeson, 2024).

Tablica 1.

Životinje poželjne kao kućni ljubimci

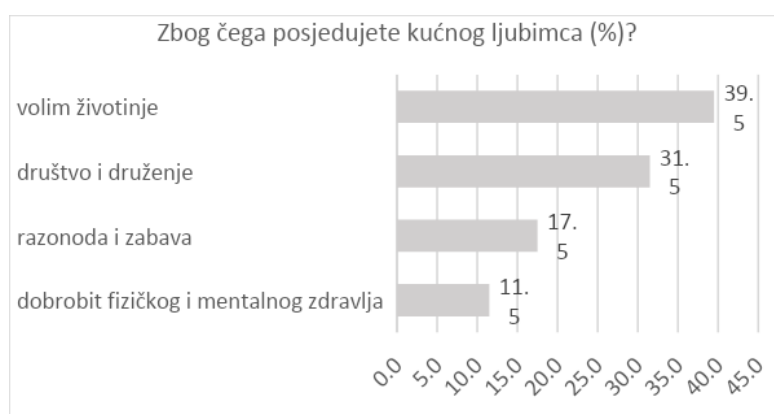
	1		2		3		4		5		ukupno
	%		%		%		%		%	%	
psi	1,5		2,0		8,5		18,5		69,5	100,0	
mačke	9,5		6,5		11,5		23,5		49,0	100,0	
ribe	7,5		18,5		25,5		26,0		23,5	100,0	
ptice	20,0		24,5		27,5		18,5		9,5	100,0	
glodavci	29,0		22,0		28,5		14,0		6,5	100,0	
kunići	19,5		21,5		31,5		19,5		8,0	100,0	
gmazovi	47,5		25,0		17,5		6,0		4,0	100,0	

S obzirom na rezultate koje je pokazalo naše istraživanje, a i ostala spomenuta, može se reći kako postoji svojevrsna univerzalnost u pogledu životinja koje se preferiraju kao kućni ljubimci. U nastojanju da se pojasne sklonosti ljudi k psima i mačkama kao kućnim ljubimcima, provedeno je istraživanje koje je obuhvatilo vlasnike u Danskoj, Austriji i Velikoj Britaniji. I ovo je istraživanje pokazalo kako su psi najbrojniji među ljubimcima. Vlasnici su svoje stavove obrazlagali emotivnom i socijalnom potporom koju im psi pružaju. Snažna vezanost uza pse, kako je pokazala navedena studija, razvidna je iz podatka kako bi 45 % vlasnika pasa bilo spremno platiti visoke račune za liječenje svog ljubimca, dok bi to učinilo 23 % vlasnika mačaka (Sandøe, 2021).

Sljedeće pitanje u upitniku odnosilo se na razloge posjedovanja kućnog ljubimca. Na ovo pitanje odgovorili su samo oni sudionici koji posjeduju kućnog ljubimca. U cjelini sagledani podaci potvrđuju da studenti uviđaju dobrobiti prisutnosti životinje u svojim životima. Kako je vidljivo iz grafičkog prikaza 1, u više od trećine studenata razlog posjedovanja ljubimca jest ljubav prema životinjama (39,5 %), a na drugom je mjestu društvo, odnosno druženje koje im ljubimac omogućuje (31,5 %). Međutim, nije zanemariv udio studenata koji od ljubimaca očekuju razonodu i zabavu (17,5 %) kao i njihov pozitivan utjecaj na zdravlje (11,5 %).

Grafički prikaz 1.

Razlozi posjedovanja kućnih ljubimaca

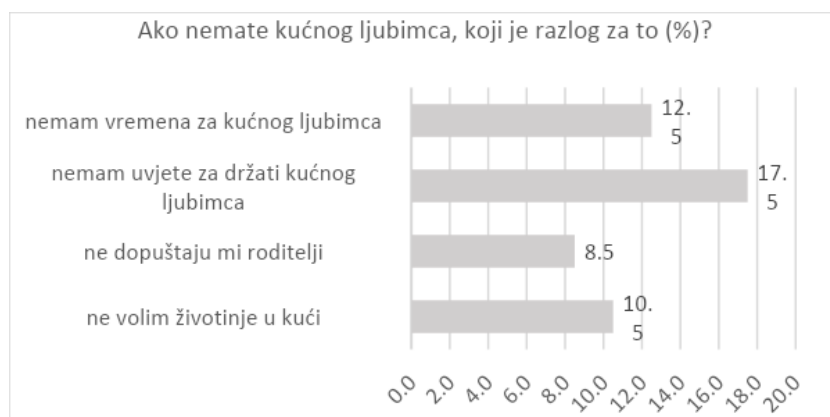
Sljedeće pitanje u upitniku postavljeno je sudionicima koji nemaju kućnog ljubimca (49 %), a zanimalo nas je koji je razlog što trenutačno ne posjeduju ljubimca. Iz distribucije prikazane u grafičkom prikazu 2, vidljivo je kako je kao najučestaliji razlog naveden nedostatak uvjeta koji su potrebni za boravak i održavanje kućnog ljubimca (17,5 %). Odgovori su studenata očekivani i razumljivi s obzirom na to da kućni ljubimac zahtijeva svoje mjesto ili prostor, dok studenti rijetko stanuju u vlastitome stambenom prostoru. Na drugome mjestu

studenti navode nedostatak vremena koje bi trebali posvetiti životinji (12,5 %). Ljubimci su često zahtjevni u pogledu vremena; njih treba hraniti, održavati higijenu životinje i prostora, omogućiti im fizičku aktivnost i zabavu te im posvećivati pažnju i ljubav. Održavanje životinje, osobito primjerice psa, zahtijeva dnevni utrošak vremena, što ponekad predstavlja problem s obzirom na obveze ili životni stil vlasnika. Stoga odgovor o nedostatku vremena možemo objasniti studentskim statusom koji podrazumijeva okupiranost obvezama studiranja.

Imajući u vidu navedene razloge, može se zaključiti kako su studenti odgovorni u pogledu udomljavanja životinja jer, unatoč eventualnoj želji da posjeduju kućnog ljubimca, ipak procjenjuju kako ne bi mogli posvetiti ljubimcu odgovarajuću brigu i pažnju. Svakako treba spomenuti i dio studenata koji bi možda imali kućnog ljubimca, ali budući da žive s roditeljima, to im trenutačno nije moguće (8,5 %). Također treba naglasiti kako je tek 10,5 % studenata kao razlog navelo da ne vole imati životinje u svom stambenom prostoru, što naš uzorak još jednom potvrđuje kao većinski sklon kućnim ljubimcima.

Grafički prikaz 2.

Razlozi neposjedovanja kućnog ljubimca

Percepcija i značenje kućnih ljubimaca

Odnos ljudi i životinja kompleksan je. Često se o životinjama razmišlja kao o „drugima“ te ih se na taj način percipira inferiornima. Specizam je ukorijenjen u društvu, kao diskriminacija ili eksploatacija životinjskih vrsta, na temelju uvjerenja o čovjekovoj superiornosti (Irvine, 2008, str. 1959). Ljudi se mogu odnositi prema životinjama na negativan način, kao u slučaju nasilja nad životinjama, zlostavljanja ili zanemarivanja. S druge strane, spram životinja može se odnositi s empatijom, privrženosti, pa čak ih se može antropomorfizirati. Radi se o psihološkim mehanizmima koji se smatraju pozitivnim i zdravim odnosom prema životinjama (Prato-Previde i sur, 2022). Istraživanja su pokazala kako je vlasništvo životinje varijabla koja utječe na brigu i težnju k dobrobiti životinja. Osobe koje su imale kućnog ljubimca za vrijeme djetinjstva pokazuju značajno veću empatiju prema životinjama od onih koji kao djeca nisu imali ljubimca (Paul, 2000).

Kako bismo odgovorili na istraživačko pitanje koje se odnosilo na percepciju kućnih ljubimaca, sudionicima su postavljene tvrdnje koje su provjeravale osjetljivost prema kućnim ljubimcima, utjecaj ljubimaca na zdravlje te procjenu kućnih ljubimaca kao radne i financijske

obveze vlasnika (tablica 2). Razinu slaganja s tvrdnjama sudionici su mogli izraziti skalom od 1 (najmanje) do 5 (najviše).

Tablica 2.

Percepcija kućnih ljubimaca

<i>Tvrdnja</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>AS</i>
	<i>%</i>	<i>%</i>	<i>%</i>	<i>%</i>	<i>%</i>	
Kućni ljubimci najbolji su prijatelji svojim vlasnicima.	5,5	6,0	18,0	28,0	42,5	3,94
Kućni je ljubimac kao član obitelji.	4,0	6,0	13,5	27,0	49,5	4,12
Kada bih bio/-la u prilici, udomio/-la bih psa iz azila.	9,0	13,5	18,0	22,0	37,5	3,65
Smeta mi kad su ljudi agresivni prema kućnim ljubimcima.	0,0	0,0	6,0	9,0	85,0	4,79
Kućni su ljubimci emotivna podrška vlasnicima.	1,5	2,5	13,5	25,0	57,5	4,34
Kućni ljubimac pridonosi psihičkoj dobrobiti vlasnika.	0,0	1,5	12,0	19,5	67,0	4,52
Kućni ljubimci pozitivno utječu na fizičko zdravlje vlasnika.	0,0	5,5	17,0	26,5	51,0	4,23
Ljudi koji imaju kućne ljubimce zadovoljniji su.	4,0	12,0	28,0	24,5	31,5	3,67
Kućni ljubimci mogu prenijeti opasne bolesti.	9,5	27,0	38,0	14,5	11,0	2,90
Terapijski psi mogu pomoći u ozdravljenju djece.	0,5	1,5	11,5	15,0	71,5	4,55
Potrebno je dosta novaca za održavanje kućnog ljubimca.	0,5	9,0	33,5	34,5	22,5	3,69
Kućni ljubimac prevelika je obaveza.	7,5	17,5	40,5	23,5	11,0	3,13
Oko kućnog ljubimca ima puno posla.	0,5	4,5	16,5	28,0	50,5	4,24

Osjetljivost prema kućnim ljubimcima ispitana je tvrdnjama: *Kada bih bio/-la u prilici, udomio/-la bih psa iz azila.*; *Smeta mi kad su ljudi agresivni prema kućnim ljubimcima.*; *Kućni ljubimci najbolji su prijatelji svojim vlasnicima.* i *Opravdano je kućne ljubimce smatrati članovima obitelji.* Kako pokazuju podaci iz tablice 2, tvrdnje koje su se odnosile na senzibilitet prema kućnim ljubimcima dobro su prihvaćene od strane studenata. Primjerice, pokazalo se kako bi 59 % studenata bilo voljno udomiti psa iz azila, njih 70 % smatra kako su kućni ljubimci najbolji prijatelji svojim vlasnicima, dok čak 96 % studenata smeta agresivnost prema kućnim ljubimcima. Potrebno je istaknuti i izraženo prihvaćanje tvrdnje *Opravdano je kućne ljubimce smatrati članovima obitelji*, s kojom se u većoj ili manjoj mjeri složilo 77 % studenata. Premda postoje različita razmišljanja i stavovi, istraživanja pokazuju da vlasnici, ali i oni koji to nisu, smatraju kako se ljubimci mogu doživljavati kao članovi obitelji. Primjerice, istraživanje provedeno u SAD-u pokazalo je kako 97 % vlasnika kućnih ljubimaca smatra svoje ljubimce članovima obitelji (Brown, 2003). Također, potvrđeno je da kućni ljubimci blagotvorno djeluju

na obiteljske interakcije. Čak 70 % vlasnika iskazalo je porast sreće i zabave u obitelji nakon dolaska ljubimca u kuću, dok je 52 % potvrdilo kako zbog ljubimca obitelj provodi više vremena zajedno (Cain, 1985).

S tvrdnjama kojima su provjereni stavovi studenata o funkciji kućnih ljubimaca kao blagotvornim za emotivno stanje, psihičko i fizičko zdravlje, studenti su pokazali visoku razinu slaganja. Podaci potvrđuju kako sudionici smatraju da su ljubimci emotivna podrška vlasnicima (82 %), da blagotvorno utječu na psihičko (86,5 %) i fizičko (77,5 %) zdravlje vlasnika te vjeruju u njihove terapijske funkcije (86,5 %). Emotivnu podršku i blagotvorne učinke na zdravlje vlasnika potvrdile su i ranije studije (Allen, 2003, Brooks i sur., 2018, Hussein i sur., 2021), dok je recentna metaanaliza, Martins i sur., 2023., na temelju 49 odabranih studija potvrdila da psi imaju pozitivan utjecaj na fizičku aktivnost vlasnika u usporedbi s onima koji nemaju pse.

Kućni ljubimci predstavljaju dio života svojih vlasnika, s kojima međusobno ostvaruju intenzivne emotivne i socijalne interakcije te utječu na dobrobit vlasnika „poboljšanjima u biopsihosocijalnom sustavu čovjek – životinja“ (Aragunde-Kohl i sur., 2020, str. 2136).

Posjedovanje ljubimca i interakcija s ljubimcem nose sa sobom izvjesne zdravstvene rizike, stoga je, kao aspekt percepcije kućnih ljubimaca, istražena i bojazan za zdravlje. Naime, psi i mačke, kao najčešći kućni ljubimci, nositelji su mikroorganizama, virusa, bakterija, gljivica i parazita koje mogu prenijeti na ljude. Zoonotske infekcije prenose se životinjskim izlučevinama, odnosno bliskom interakcijom sa životinjom (Ghasemzadeh i Namazi, 2015, Garoma i Diba, 2023).⁴ Kako su pokazali podaci, s tvrdnjom *Kućni ljubimci mogu prenijeti opasne bolesti na ljude*. u većoj ili manjoj mjeri složilo se 24,5 % sudionika. Manja prihvaćenost ove tvrdnje sugerira kako veći udio studenata nije informiran o zdravstvenom riziku koji može proizaći iz bliskih kontakata sa životinjom te da je manji dio svjestan opasnosti koje bliski kontakt s životinjom može imati na njihovo zdravlje.

Ponekad je kupovina ili udomljavanje ljubimca impulzivna odluka. Međutim, uz dobrobiti koje sa sobom donose kućni ljubimci, podrazumijevaju odgovornost i obvezu koja traje za života životinje. Dio te odgovornosti odnosi se na troškove povezane s kućnim ljubimcem. Troškovi održavanja ljubimca, hrana, oprema, održavanje higijene i veterinarske brige u stalnom su porastu te znaju bitno opteretiti budžet vlasnika.⁵ Istraživanje vlasnika pasa u SAD-u pokazalo je kako je 91 % njih imalo financijske poteškoće zbog troškova oko kućnog ljubimca, 66 % moralo je smanjiti neke osobne troškove zbog psa, dok je 65 % bilo prinuđeno posuditi novac od prijatelja ili rodbine kako bi podmirili troškove nastale oko kućnog ljubimca (Gollub i Lobb, 2023). Nešto više od polovine sudionika našeg istraživanja (57 %) u većoj ili manjoj mjeri složilo se s tvrdnjom da je za održavanje ljubimca potrebno dosta novca. Međutim, u većoj mjeri nego financijsku obvezu, oni prepoznaju radnu obvezu oko ljubimca. Čak 78,5 % slaže se s tvrdnjom da oko kućnog ljubimca ima dosta posla. Za pretpostaviti je kako su razlike u slaganju u pogledu ljubimca kao financijske i radne obveze rezultat toga da i jedno i drugo često ovisi o tome o kojoj vrsti ljubimca se radi, pa su tako ptica, ribica ili zamorac manje zahtjevni od, primjerice, psa.

Nadalje je istraženo značenje kućnih ljubimaca, podrazumijevajući pri tome interpretaciju sudionika o tome što kućni ljubimci znače ljudima u suvremenom društvu. U kontekstu ove uloge kućnih ljubimaca, sve je veći broj kućanstva u kojima žive kućni ljubimci.

⁴ Bolesti koje ljudima prenose životinje izlječive su, međutim, mogu imati ozbiljnije posljedice u osjetljivijoj populaciji, osobito u djece, trudnica i starijih te onih s oslabljenim imunim sustavom. Kako bi se smanjile mogućnosti prijenosa mikroorganizama na ljude, savjetuje se održavanje higijene kućnog ljubimca, redovito cijepljenje te pranje ruku nakon kontakta s ljubimcem ili čišćenja njegova mjesta.

⁵ Početni troškovi pri kupovini psa u SAD-u 2023. godine kretali su se od 1135 do 5155 USD. Godišnji troškovi za osnovne potrepštine, od hrane za pse i igračka do lijekova protiv buha, kreću se od 610 do 3555 USD. Ako mu se priušte i posebni dodaci, pas može stajati između 1390 i 4095 USD godišnje. Anкета o osnovnim karakteristikama potrošnje unutar kućanstva iz 2017. pokazala je da građani Hrvatske godišnje potroše oko šest milijardi kuna na hranu, opremu i veterinarsku skrb za kućne ljubimce, s godišnjim trendom rasta potrošnje od pet do šest posto (Laslavić, 2019).

Porast vlasništva kućnih ljubimaca može se objasniti slabljenjem društvenih struktura koje pojedincima pružaju potporu. Analizirajući porast posjedovanja kućnih ljubimaca nakon Drugog svjetskog rata u SAD-u, Serpell objašnjava kako je vlasništvo kućnih ljubimaca u tom periodu rezultat poslijeratnog prosperiteta i promjena u stanovanju, osobito stjecanja vlasništva kuće. Tijekom sljedećih 40-ak godina društvene su se mreže fragmentirale; sve je više ljudi koji žive sami, broj razvoda u porastu je, također broj obitelji bez djece, sve manje ljudi živi blizu svojih obitelji, sve su slabije veze sa zajednicom. Uslijed gubitka socijalne potpore i fragmentacije društvenih interakcija, nastalu prazninu popunjavaju kućni ljubimci (Serpell, prema Schaffer 2009, str. 33-4). Zbog toga osjećaj usamljenosti, socijalne isključenosti i napuštenosti sve je prisutniji u suvremenom društvu. Taj osjećaj sve više ljudi umanjuje ili prevenira udomljavanjem kućnog ljubimca (Hussein i sur., 2021).

Imajući u vidu sve intenzivnije trendove oslabljivanja društvenih mreža i reduciranih društvenih interakcija, što se nadomještava kupovinom ili udomljavanjem ljubimaca, sudionicima smo postavili pitanje jesu li primijetili da se u njihovoj okolini povećava broj kućnih ljubimaca. Na ovo pitanje potvrdno je odgovorilo 46,5 % studenata. Sljedeće je pitanje u upitniku glasilo: *Što mislite zašto sve više ljudi ima kućne ljubimce?*

Kako je vidljivo iz tablice 3, najviše je zastupljeno mišljenje da se radi o porastu usamljenosti, kako je odgovorilo blizu trećine sudionika (32,2 %). Ovakvi nalazi podudarni su ranijim istraživanjima koja su konstatirala usamljenost kao problem suvremenog društva, pri čemu neki autori čak govore o epidemiji usamljenosti (Killen, 1998, Franklin i Taner, 2021). U ovom kontekstu treba razmatrati i mišljenja sudionika da je razlog sve većeg broja ljubimaca nestabilnost i promjenjivost društva (9 %) te nerazumijevanje od strane drugih ljudi (7 %). Nemogućnost prilagodbe društvenim promjenama te slabljenje društvene podrške također su razlozi kidanja veza pojedinca i njegova društvenog okoliša. U tom slučaju pribrajanjem odgovora sudionika možemo zaključiti kako 48 % njih uočava promjenu socijalnosti u društvu koju ljudi nadomještaju vlasništvom životinje. Da kućni ljubimci mogu preuzeti uloge ili biti zamjena za druge; prijatelje, partnere, djecu ili roditelje, potvrđuje i to što im se pridaju ljudski atributi, primjerice, davanjem ljudskih imena, razgovaranjem s njima, priređivanjem događaja svojstvenim ljudima kao što su proslave rođendana, poklanjanjem za blagdane ili priređivanjem pogreba. Jednim je istraživanjem potvrđeno da 77 % vlasnika smatra da ih kućni ljubimci razumiju kad im se obraćaju, 73 % vjeruje da uzvraćaju komunikaciju, dok 59 % smatra kako ih ljubimci razumiju i čak su osjetljivi na njihova raspoloženja (Cain, 1985). Kako navodi Veever, u izvjesnoj mjeri gotovo sve veze s kućnim ljubimcima uključuju određenu razinu antropomorfizma te se oni mogu interpretirati kao surogati za ljudske odnose. Razlike su samo u stupnju u kojem se životinje tretiraju kao ljudi ili se koriste za njihovu zamjenu (1985, str. 19-24).

Tablica 3.

Razlozi kupovine ili udomljavanja kućnih ljubimaca

<i>Što mislite zašto sve više ljudi ima kućne ljubimce?</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
povećana usamljenost ljudi	147	32,2
neshvaćenost od strane ljudi	32	7,0
nestabilnost i promjenjivost u društvu	41	9,0
ljubav prema životinjama	89	19,5
dobrobit za mentalno i fizičko zdravlje	111	24,3
ukupno	457	100,0

Kućni ljubimci kao pospješivači društvenih interakcija

U literaturi je prepoznata funkcija kućnih ljubimaca kao društvenih pospješivača ili katalizatora društvenih interakcija. Ova se funkcija odnosi na njihovu ulogu u utjecanju, pospješivanju ili promjeni ljudskih interakcija. Drugim riječima, kućni ljubimci često služe kako bismo uspostavili društvene kontakte i interakcije, primjerice započeli razgovor s poznanikom ili neznancem. Oni također služe kako bismo se učinili ljubaznijima, pristupačnijima i prijateljskima prema drugim ljudima. Primjerice, istraživanje Wood i sur. (1915) potvrdilo je da prateće životinje mogu biti katalizatori u nekoliko dimenzija društvenih interakcija, od slučajnih interakcija i upoznavanja ljudi do formiranja novih prijateljstava. U nekim slučajevima ljubimci su poticali odnose iz kojih su vlasnici naknadno mogli ostvariti praktičnu ili emotivnu društvenu potporu.

Učinak ljubimaca kao pospješivača društvenih interakcija najčešće je povezan i proučavan u pasa, što je sasvim razumljivo s obzirom na njihovu interaktivnost, kao i na to da se radi o ljubimcu kojega se nekoliko puta na dan izvodi van. Psi pridonose intenziviranju društvenosti na više načina. U prvom redu, biti sa psom pridonosi društvenoj vidljivosti. Osoba koja je u šetnji sa psom, najčešće zahvaljujući svom ljubimcu, uočljivija je od drugih prolaznika ili šetača. Psi mogu privući pozornost drugih svojim izgledom ili igrom te mogu biti povod inicijalnom kontaktu i ležernoj konverzaciji vlasnika s drugom osobom. Istraživanjima je potvrđeno kako prisutnost psa povećava društvenu pristupačnost osobe. Ako osobu prati pas, ljudi će prema njoj biti tolerantniji, voljni da je duže vrijeme slušaju te će biti ljubazniji nego prema osobi koja nema psa (Lawson, 2001).

Ekperimentalna studija koju su proveli Guéguen i Ciccotti (2008) proučavala je ulogu psa u stvaranju odnosa pripadnosti i realizaciji društvene interakcije. Rezultati su pokazali kako će nepoznata osoba radije pomoći i ispuniti zahtjeve osobe koja uz sebe ima psa. Studija koju su proveli Colarelli i sur. (2017) pokazala je da prisutnost psa u radnoj grupi ima pozitivne efekte, poboljšava ponašanje članova tima te su oni kooperativniji, aktivniji, prijateljski raspoloženi, entuzijastičniji i pažljiviji u odnosu s drugima, za razliku od članova radne grupe u kojoj pas nije bio uključen.

Osobe koje imaju psa uobičajeno se percipiraju kao „dobre“ i „ugodne“, za razliku od onih koji ne vole životinje. Također, vlasnici kućnih ljubimaca postaju članovima raznih grupa, udruga ili klubova, što za njih može biti izvor društvenih kontakata i širenja društvenih mreža.

Premda psi obično unaprjeđuju interakcije, u određenim situacijama oni ih mogu otežavati ili činiti konfliktima, primjerice u slučaju kada vlasnik ne poštuje pravila o tome gdje je psu dopušteno biti, a gdje nije ili kada ne može kontrolirati svog ljubimca. Zbog kućnog se ljubimca veze vlasnika s bliskim osobama i prijateljima mogu i ograničiti zato što druge osobe nisu ljubitelji životinja, dok neki vlasnici čak svjesno odabiru određene vrste pasa jer su efikasni u odbijanju drugih ljudi (Veevers, 1986:16-19). Učinak psa kao katalizatora u međuljudskim interakcijama snažan je fenomen koji se može generalizirati i izvan uobičajenih područja za šetnju, kao što su parkovi, i ne zavisi od izgleda psa ili vlasnika (McNicholas i Collis, 2000, str. 69).

S obzirom na važnost i rasprostranjenost uloge kućnih ljubimaca kao katalizatora društvenih interakcija, u upitniku je svim sudionicima postavljeno pitanje: *Smatrate li da vlasnici koji šetju sa svojim psima lakše uspostavljaju komunikaciju s drugim osobama?* Odgovori studenata potvrdili su funkciju pasa kao socijalnih pospješivača. Čak 74,5 % sudionika odgovorilo je kako smatraju da pas pospješuje društvene interakcije vlasnika, 22 % je neodlučnih, dok 3,5 % misli kako psi nemaju navedenu funkciju.

Međutim, sudionici ne smatraju da druge vrste kućnih ljubimaca funkcioniraju kao društveni pospješivači u tolikoj mjeri kao psi. Naime, kada su pitani „pomažu“ li kućni ljubimci, bez obzira na vrstu, u ostvarivanju poznanstava i prijateljstava, postignuti su nešto drugačiji rezultati, koji pokazuju da navedenu funkciju generalno kućnim ljubimcima pripisuje 37,5 % studenata.

Na koncu, postavljeno je i pitanje isključivo vlasnicima kućnih ljubimaca: *Jeste li stekli nova poznanstva ili prijateljstva zahvaljujući svom kućnom ljubimcu?* Distribucija odgovora (tablica 4) pokazala je da je 28 % sudionika ostvarilo nove društvene kontakte posredstvom svoga ljubimca, dok njih 25,5 % nema takva iskustva. Postignuti podaci potvrđuju tezu da kućni

Ljubimci djeluju kao društveni pospješivači u dijelu studenata, a za pretpostaviti je da je razlog za to vrsta kućnog ljubimca.

Tablica 4.

Društvena vidljivost kućnih ljubimaca

Jeste li stekli nova poznanstva zahvaljujući svom ljubimcu?	<i>f</i>	%
ne	51	25,5
da	56	28,0
bez odgovora	93	46,5
ukupno	200	100,0

ZAKLJUČAK

Životinje su dio svakodnevice i života ljudi. Povijesno gledajući, životinje su odigrale važnu ulogu u razvoju društva. Od najranijih dana ljudskih zajednica, na različite načine omogućavale su napredak ka kvalitetnijem životu (Hodges, 1999). Međutim, njihovo proučavanje u sociologiji relativno je novijeg datuma. Tek od 1960-ih godina u sociologiji je učinjen važan napredak u pogledu razumijevanja kako se ljudski svijet odnosi prema neljudskom svijetu. Danas istraživanja životinja te odnosa ljudi i životinja „postaju područje sve većeg zanimanja sociologa, što rezultira novim, zanimljivim spoznajama i otkrićima“ (Koop-Monteiro, 2023, str. 1158). Baveći se „zoološkom povezanošću“, akademska sociologija otvara se spoznaji da živimo u „društvima miješanih vrsta“ u kojima odnosi ljudi i životinje igraju važnu ulogu (Sanders, 2006, str. 7).

Jedan od doprinosa socioloških istraživanja u proučavanju odnosa društva i životinja jest da kulturne konstrukcije determiniraju život i sudbine životinja. Stavovi i odnos ljudi prema životinjama, uključujući i kućne ljubimce, društveno su konstruirani, institucionalizirani te se kulturno prenose generacijama. Bilo da se prema njima odnosimo kao prema hrani, pomoćnicima u radovima ili kućnim ljubimcima, naš odnos determinira njihov život (Atwood, 1994, str. 184).

Postoji više razloga za istraživanje odnosa ljudi i životinja. Kada je riječ o kućnim ljubimcima, oni su sve prisutniji u našim kućanstvima, ispunjavaju naše živote te imaju različite funkcije. Na društvenoj razini, pokazuje se sve veća osjetljivost spram svih životinja, a taj je senzibilitet osobito primjetan kada su u pitanju kućni ljubimci. Njihovi vlasnici trude im se osigurati udobnost, sigurnost i zdravlje. Svojim kućnim ljubimcima kupuju dodatke prehrani, odjeću, igračke i slastice, obilježavaju važne događaje u njihovim životima te im u stanovima pružaju njihova mjesta ili krevete. U društvu postoje brojne grupe i udruge koje se brinu o zbrinjavanju i dobrobiti napuštenih kućnih ljubimaca. Na koncu, kućni su ljubimci dobrodošli u sve više prostora nekad rezerviranih isključivo za ljude. Emotivno vrednovanje i sentimentalizacija životinja te njihova percepcija kao socijalne podrške sve je učestalija orijentacija odnosa prema kućnim ljubimcima u suvremenom društvu. Sve navedeno govori o značaju kućnih ljubimaca u našim životima, što predstavlja važan motiv za njihovo proučavanje. Kada je riječ o sociološkom pristupu, fokus je na odnosima ljudi i kućnih ljubimaca te značenjima i ulogama kućnih ljubimaca u ljudskim životima, što su bili i ciljevi ovoga rada, koje smo provjerili u populaciji studenata. U ovom završnom dijelu u kratkim ćemo se crtama osvrnuti na neke od postignutih rezultata i odgovoriti na istraživačka pitanja.

U pogledu istraživačkog pitanja koje se odnosilo na posjedovanje kućnih ljubimaca i utjecaj određenih socioekonomskih obilježja na vlasništvo kućnog ljubimca, rezultati su pokazali da su kućni ljubimci prilično zastupljeni u životima studenata u uzorku, također da njihova socioekonomska obilježja ne determiniraju posjedovanje ljubimca. S obzirom na status studenata i njihov životni stil, nije bilo za očekivati da polovina njih posjeduje kućnog ljubimca te da vlasništvo kućnog ljubimca bude rasprostranjeno u uzorku neovisno o nezavisnim varijablama.

Rezultati o preferiranim vrstama kućnih ljubimaca kod studenata potvrdili su postojeće podatke o psima i mačkama kao najučestalijim kućnim ljubimcima. Univerzalno prihvaćanje pasa i mačaka kao kućnih ljubimaca, premda zahtjevnijih od drugih vrsta, objašnjivo je osobnostima ovih životinja koje svojim vlasnicima izravnije od drugih ljubimaca kao što su ribice, ptice ili glodavci, uzvraćaju prijateljstvo, pažnju i ljubav.

Ispitivanje percepcije kućnih ljubimaca pokazalo je da je studentska populacija u uzorku većinski empatična spram kućnih ljubimaca, što je iskazano kroz spremnost za njihovo udomljavanje, percepciju ljubimaca kao prijatelja i članova obitelji te značajno pokazivanje osjetljivosti na agresivnost prema životinjama. S obzirom na učestalost vlasništva i iskazan senzibilitet spram kućnih ljubimaca, studentsku populaciju u uzorku možemo odrediti kao *pet friendly*.

Studenti su svojim odgovorima potvrdili kako prepoznaju koristi koje kućni ljubimci imaju na svoje vlasnike, u prvom redu njihovo pozitivno djelovanje na njihovo psihičko i fizičko zdravlje. Ako promatramo iskazanu osjetljivost studenata spram kućnih ljubimaca, s jedne strane, te njihovu korisnost za zdravlje, s druge strane, uočavamo koristi ljudi i ljubimaca u njihovu međudnosu. Pri tome su životinje potrebite od strane ljudi, koji im posvećuju brigu, sigurnost i ljubav, dok u interakciji s ljudima povoljno djeluju na njihovo mentalno i fizičko zdravlje.

Ljudi su društvena bića, međutim, danas se sve više udaljavaju od drugih. Nestanak društvenih veza ostavlja prazninu koju sve češće ispunjavaju kućni ljubimci. Studenti su percipirali ovu ulogu ljubimaca uočavajući porast njihova broja u svojoj okolini te društvene promjene i razloge njihova udomljavanja. Osim uloge ljubimaca kao društvene potpore, studenti su uočili i njihovu ulogu u drugom vidu društvenosti koja se odnosi na uspostavljanje ili poboljšanje interakcija i društvenih veza među pojedincima.

U ovom radu fokusirali smo se na odnos studenata, kao specifične društvene grupe, prema kućnim ljubimcima. Istražili smo njihova mišljenja i stavove u pogledu određenih aspekata vezanih uz kućne ljubimce te došli do određenih spoznaja. S obzirom na uzorak i način uzorkovanja, postignute nalaze ne možemo smatrati generalnim, već samo ilustrativnim za ispitivanu populaciju. Stoga ograničenja ovog istraživanja upućuju na provjeravanje postignutih rezultata na reprezentativnom uzorku populacije studenata, ali i uspoređivanje ispitivanjem drugih društvenih grupa.

Uz ograničenja i sami nalazi koje smo postigli ovim istraživanjem ukazuju na potrebu budućih istraživanja. Naime, tijekom obrade i analize podataka pojavile su se nove teme i pitanja kojima se produbljuje istraživana problematika. Primjerice, što sudionici misle o tome zašto su psi i mačke najpreferiraniji kućni ljubimci? Percipiraju li se i drugi strahovi i rizici od kućnih ljubimaca? Postoje li negativna iskustva s kućnim ljubimcima? Što kada se vlasnik ne može brinuti o svom ljubimcu? Što kada je životinja bolesna ili premine? Neke od navedenih tema svakako su prikladne za istražiti kvantitativnim metodama, dok bi se uz korištenje kvalitativnog, dubinskog pristupa mogla otkriti i manje razvidna i očekivana značenja kućnih ljubimaca.

LITERATURA

- Allen, K. (2003). Are Pets a Healthy Pleasure? The Influence of Pets on Blood Pressure. *Current Directions in Psychological Science*, 12(6), 236–239. <https://doi.org/10.1046/j.0963-7214.2003.01269.x>
- Aragunde-Kohl, U., Gómez-Galán, J., Lázaro-Pérez, C., i Martínez-López, J. Á. (2020). Interaction and Emotional Connection with Pets: A Descriptive Analysis from Puerto Rico. *Animals*, 10(11), 1–15. [doi:10.3390/ani10112136](https://doi.org/10.3390/ani10112136)
- APPA (2022). *APPA National Pet Owners Survey 2021-2022*. <https://www.americanpetproducts.org/docs/default-source/uploadedfiles/npos/21-22-businesandfinance>
- Atwood, L. E. (1994). Conflicting Ideologies: Views of Animal Rights Advocates and Their Opponents. *Society & Animals*, 2(2), 175–190. [doi:10.1163/156853094x00199](https://doi.org/10.1163/156853094x00199)

- Barker, S. B, Schubert, C. M., Barker, R. T., Kuo, S. I., Kendler, K. S. i Dick, D. M. (2020). The Relationship between Pet Ownership, Social Support, and Internalizing Symptoms in Students from the First to Fourth Year of College. *Applied Developmental Science*, 24(3), 279–293. doi: 10.1080/10888691.2018.1476148. Epub 2018 Jul 24
- Bauman, Z. (1993). *Postmodern Ethics*. Oxford: Blackwell.
- Beach, L. A. (2019). *More colleges are adopting pet-friendly policies*. USA Today. <https://www.usatoday.com/story/life/2019/05/19/animal-house/3705183002/>
- Beheshti, N. (2019). *Pet-Friendly Workplaces Are a Win-Win For Employee Wellbeing and for Business*. Forbes. <https://www.forbes.com/sites/nazbeheshti/2019/05/22/pet-friendly-workplaces-are-a-win-win-for-employee-wellbeing-and-for-business/>
- Blue, G. F. (1986). The value of pets in children's lives, *Childhood Education*, 63(2), 84–90. <https://doi.org/10.1080/00094056.1986.10521747>
- Brown, A. (2023). *About half of U.S. pet owners say their pets are as much a part of their family as a human member*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/short-reads/2023/07/07/about-half-us-of-pet-owners-say-the-ir-pets-are-as-much-a-part-of-their-family-as-a-human-member/>
- Brooks, H. L., Rushton, K., Lovell, K., Bee, P., Walker, L., Grant, L. i Rogers, A. (2018). The power of support from companion animals for people living with mental health problems: a systematic review and narrative synthesis of the evidence. *BMC Psychiatry*, 18(1), 1–12. <https://doi.org/10.1186/s12888-018-1613-2>
- Cain, A. O. (1985). Pets as family members. U M. B. Sussman (ur.), *Pets and the family* (str. 5–10). New York; Haworth Press.
- Colarelli, S. M., McDonald, A. M., Christensen, M. S. i Honts, C. (2017). A Companion Dog Increases Prosocial Behavior in Work Groups, *Anthrozoös*, 30(1), 77–89. doi:10.1080/08927936.2017.1270595
- CooperPetCAre (2022). *Pet Statistics. Cat and Dog Population in Europe*. <https://cooperpetcare.com/pet-statistics/>
- Lawson, D. J. (2001). The correlation of social approachability, social interaction, and tolerance levels depending on the presence of a dog. *Modern Psychological Studies*, 8(1), 26–31. <https://scholar.utc.edu/mps/vol8/iss1/7>
- Evans, J. R. i Mathur, A. (2018). The value of online surveys: a look back and a look ahead. *Internet Research*, 28(4), 854–887. doi:10.1108/intr-03-2018-0089
- Europski parlament (2022). Članak. *Dobrobit i zaštita životinja: Zakonodavstvo EU-a*. https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2020/8/story/20200624STO81911/20200624STO81911_hr.pdf
- Franklin, A. (1999). *Animals and Modern Cultures: A Sociology of Human–Animal Relations in Modernity*. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781446217764>
- Franklin, A. i Tranter, B. (2021). Loneliness and the cultural, spatial, temporal and generational bases of belonging. *Australian Journal of Psychology*, 73(1), 57–69. <https://doi: 10.1080/00049530.2020.1837007>
- Garoma, A. i Diba, S. (2022) Role of pet animals (dogs, cats) for emerging and re-emerging zoonoses disease: *Review. Int J Vet Sci Res*, 8(2), 071–073. DOI: 10.17352/ijvsr.000116
- Ghasemzadeh, I. i Namazi, S. H. (2015). Review of bacterial and viral zoonotic infections transmitted by dogs. *J Med Life*, 8(4), 1–5. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5319273/>
- Gollub, H. i Lobb, J. (2023). *Survey: 91% of dog owners have experienced financial stress over the cost of pet ownership*. USA Today. <https://www.usatoday.com/money/blueprint/pet-insurance/cost-of-pet-ownership/>
- Guéguen, N. i Ciccotti, S. (2008). Domestic Dogs as Facilitators in Social Interaction: An Evaluation of Helping and Courtship Behaviors, *Anthrozoös*, 21(4), 339–349, DOI: [10.2752/175303708X371564](https://doi.org/10.2752/175303708X371564)

- Hodges, J. (1999). Animals and values in society. *Livestock Research for Rural Development* 11(3). <https://www.lrrd.org/lrrd11/3/hod113.htm>
- Hussein, S. M., Soliman, W. S. i Khalifa, A. A. (2021). Benefits of pets' ownership, a review based on health perspectives, *Journal of Internal Medicine and Emergency Research*, 2(1), 1–9. [https://doi.org/10.37191/Mapsci-2582-7367-2\(1\)-020](https://doi.org/10.37191/Mapsci-2582-7367-2(1)-020)
- InStore, (2018). *Psi – najpopularniji kućni ljubimci među Hrvatima*. <https://instore.hr/hr/article/43853/psi-najpopularniji-kucni-ljubimci-medu-hrvatima>
- Irvine, L. (2008). Animals and Sociology. *Sociology Compass*, 2(6), 1954–1971. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2008.00163.x>
- Killeen, C. (1998). Loneliness: an epidemic in modern society. *J Adv Nurs*, 28(4), 762–770. doi: [10.1046/j.1365-2648.1998.00703.x](https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.1998.00703.x)
- Koop-Monteiro, Y. (2023). Including animals in sociology. *Current Sociology*, 71(6), 1141–1158. <https://doi.org/10.1177/00113921211065492>
- Korljan, Z. (2020). *Jedini fakultet u zemlji na kojeg sa sobom smijete povesti psa i nitko vas neće krivo pogledati*. <https://www.jutarnji.hr/vaumijau/aktualno/jedini-fakultet-u-zemlji-na-kojeg-sa-sobom-smijete-povesti-psa-i-nitko-vas-neze-krivo-pogledati-15033585>
- Laslavić, Ž. (2019). *Kućni ljubimci - Milijarde se vrte da bi psi i mačke bili siti, zdravi i zadovoljni*. Lider. <https://lidermedia.hr/poslovna-scena/hrvatska/kucni-ljubimci-milijarde-se-vrte-da-bi-psi-i-macke-bili-siti-zdravi-izadovoljni-129486>
- Leeson, J. (2024). *The 8 Most Popular Pet sin 2023*. PetMD. <https://www.petmd.com/general-health/most-popular-pets>
- Loh, M. (2023). *Thousands of holidaygoers in France are abandoning their pets on the way to the coast or countryside, local shelters say, with one organization already taking in 12,000 animals this summer*. Business Insider. <https://www.businessinsider.com/vacation-france-abandon-pet-summer-holiday-beach-countryside-2023-8>
- Martins, C. F., Soares, J. P., Cortinhas, A., Silva, L., Cardoso, L., Pires, M. A. i Mota, M. P. (2023). Pet's influence on humans' daily physical activity and mental health: a meta-analysis. *Front Public Health*, 30(11), 1196–1199. doi: [10.3389/fpubh.2023.1196199](https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1196199)
- Nayak, S. D. P. i Narayan, K. A. (2019). Strengths and Weaknesses of Online Surveys. *IOSR Journal of Humanities and Social Sciences (IOSR-JHSS)*, 24, 31–38. DOI: [10.9790/0837-2405053138](https://doi.org/10.9790/0837-2405053138)
- McNicholas, J. i Collis, G. M. (2000). Dogs as catalysts for social interactions: Robustness of the effect. *British Journal of Psychology*, 91(1), 61–70. doi: [10.1348/00071260016167](https://doi.org/10.1348/00071260016167)
- McNicholas, J. (2014). The role of pets in the lives of older people: a review. *Working with Older People*, 18(3), 128–133. doi: [10.1108/wwop-06-2014-0014](https://doi.org/10.1108/wwop-06-2014-0014)
- Paul, E. S. (2000). Empathy with animals and with humans: Are they linked? *Anthrozoos*, 13(4), 194–202. <https://doi.org/10.2752/089279300786999699>
- Plous, S. (1993). The Role of Animals in Human Society. *Journal of Social Issues*, 49(1), 1–9. doi: [10.1111/j.1540-4560.1993.tb00906.x](https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1993.tb00906.x)
- Prato-Previde, E., Basso Ricci E. i Colombo, E. S. (2022). The Complexity of the Human–Animal Bond: Empathy, Attachment and Anthropomorphism in Human–Animal Relationships and Animal Hoarding. *Animals*, 12(20), 1–30. <https://doi.org/10.3390/ani12202835>
- Purewal, R., Christley, R., Kordas, K., Joinson, C., Meints K., Gee, N. i Westgarth C. (2017). Companion Animals and Child/Adolescent Development: A Systematic Review of the Evidence. *Int J Environ Res Public Health*, 14(3), 1–25. doi: [10.3390/ijerph14030234](https://doi.org/10.3390/ijerph14030234)
- Sanders, C. R. (2007). *The Sociology of Nonhuman Animals and Society*. U C. D. Bryant i D. L. Peck (ur.), *21st Century Sociology: A Reference Handbook*. Vol. 2 Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.
- Sandøe, P. (2021). *Danes favor canines over felines*. University of Copenhagen. https://news.ku.dk/all_news/2021/08/danes-favor-canines-over-felines/

- Schaffer, M. (2009). *One Nation Under Dog: America's Love Affair with Our Dogs*. St. Martin's Publishing Group.
- Shahbandeh, M. (2024). *Number of pet owning households in Europe 2010-2022*. Statista. <https://www.statista.com/statistics/515192/households-owning-a-pet-europe/>
- Večernji list (2016). Istraživanje. *Hrvatska među vodećima u svijetu po broju vlasnika kućnih ljubimaca*. <https://www.vecernji.hr/vijesti/hrvatska-medu-vodecima-u-svijetu-po-broju-vlasnika-kucnih-ljubimaca-1110152>
- Van Houte, B. A. i Jarvis, P. A. (1995). The role of pets in preadolescent psychosocial development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 16(3), 463–479. doi: [10.1016/0193-3973\(95\)90030-6](https://doi.org/10.1016/0193-3973(95)90030-6)
- Veevers, J. E. (1985). The Social Meaning of Pets. *Marriage & Family Review*, 8(3-4), 11–30. doi: [10.1300/j002v08n03_03](https://doi.org/10.1300/j002v08n03_03)
- Wood, L., Martin, K., Christian, H., Nathan, A., Lauritsen, C., Houghton, S., Kawachi, I. i McCune, S. (2015). The pet factor--companion animals as a conduit for getting to know people, friendship formation and social support. *PLoS One*, 10(4), 1–17. doi: [10.1371/journal.pone.0122085](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0122085)
- World Economic Forum (2021). *This is how pets helped our mental health during lockdown*. <https://www.weforum.org/agenda/2021/10/pet-dog-cat-mental-health-lockdown/>